

สมุนไพรไม่ปลอดภัยเสมอไป

นำเสนอเมื่อ : 10 พ.ย. 2552

เราทราบกันอยู่แล้วว่าสมุนไพรหลายตัวมีประโยชน์อย่างมากในการรักษาโรค บางตัวอาจใช้แทนยาแผนปัจจุบันเลยก็มี สมุนไพรบางตัวอาจใช้เสริมให้การรักษาได้ผลดีขึ้น แต่สมุนไพรบางตัวก็อาจไม่ดีต่อโรคที่คุณเป็นอยู่หรือมีฤทธิ์ติดกันกับยาที่ใช้อยู่ หากคุณไม่พิจารณาให้ดีก่อนใช้

ปัจจุบันนี้มีสมุนไพรบรรจุขวดวางขายอยู่มากมายทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นที่ตลาดนัด ตามร้านรวง หรือศูนย์การค้า โดยไม่มีการควบคุมเหมือนเภสัชภัณฑ์อื่นๆ หลายคนได้ยินคำว่า “สมุนไพร” แล้วมีความรู้สึกว่าเป็นสาร “ธรรมชาติ” คงไม่มีพิษมีภัยอะไร แต่ที่จริงแล้วไม่ใช่เช่นนั้นเสมอไป

สมุนไพรที่มีสารที่มีผลต่อการทำงานของร่างกายเหมือนยาที่เขาขายอยู่ทั่วไป ถ้าใช้ถูกต้องอาจจะมีผลดีมีประโยชน์ต่อผู้ใช้ แต่มีสมุนไพรหลายตัวที่ต้องระวัง เนื่องจากสามารถทำให้เกิดพิษภัยต่อชีวิตได้ เช่น เป็นพิษต่อตับ ไต เลือดออกไม่หยุด หัวเต้นผิดปกติ หวหวน นอกจากนั้นสมุนไพรที่รู้จักและใช้กันอยู่ทั่วไปบางตัวสามารถเข้าไปเปลี่ยนแปลงฤทธิ์ของยาที่หมอยาจ่ายจากโรงพยาบาล หรือคลินิก หรืออาจจะมีผลเสียต่อการผ่าตัดก็ได้

สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งของเรื่องนี้คือควรเปิดเผยการใช้สมุนไพรต่อแพทย์ อย่าไปคิดว่าสมุนไพรไม่ใช่ยา หรือคิดผิดว่ามันเป็นแค่อาหารเสริม

เพราะอาจมีผลเสียต่อยาที่คุณกินอยู่หรือมีผลเสียต่อการผ่าตัด หรือทำให้การดมยาผ่าตัดไม่ปลอดภัยได้

มีสมุนไพรหลายตัวที่อาจจะปฏิกิริยากับยาจากแพทย์ที่เรากำลังกินอยู่หลายตัว สมุนไพรบางตัวมีผลต่อการเผาผลาญยาในร่างกายทำให้ยานั้นมีฤทธิ์น้อยลง สมุนไพรบางตัวมีฤทธิ์เสริมต่อยาบางตัว บางอย่างมีฤทธิ์ต้านยาที่เรากำลังกิน ตัวอย่างเช่น

St. John's wort (มีสรรพคุณลดความเศร้า กลุ่มประสาท)

สมุนไพรตัวนี้สามารถเพิ่มหรือลดฤทธิ์ยาหลายตัวและสามารถทำให้เกิดผลข้างเคียงที่รุนแรงได้ คุณไม่ควรใช้สมุนไพรตัวนี้ถ้าคุณกำลังกินยาต่อไปนี้คือ ยาด้านความเศร้า ยาด้านการแข็งตัวของเลือด ยาแก้หอบหืด ยาคุมกำเนิด หรือยาเสตียรอยด์ทั้งหลาย

กระเทียม โสม และขิง

สามารถเพิ่มการตกเลือดหรือเลือดออกในคนที่กินยาด้านการแข็งตัวของเลือดเช่น แอสไพริน วอร์ฟาริน และ คลอพิโดเกรล สารเสริมอาหารเช่น chondroitin และ glucosamine มีผลต่อยา วอร์ฟารินเช่นกัน

แปะก๊วย(Ginkgo) มีฤทธิ์ทำให้เลือดออกมากขึ้นเมื่อใช้ร่วมกับยาด้านการแข็งตัวของเลือด

นอกจากนี้ยังเสริมฤทธิ์กับยาขับปัสสาวะชนิดโอโรฮาไซต์ในการลดความดันเลือด และถ้าคุณเป็นโรคลมชัก มันอาจจะทำให้คุณชักเพราะมันมีฤทธิ์ต้านยาแก้ชักที่คุณกินอยู่

Kava เป็นสมุนไพรที่มีฤทธิ์ช่วยให้ผ่อนคลาย แต่อาจจะมีพิษต่อตับแม้จะใช้ไม่นาน

ถ้าเอาไปใช้ร่วมกับยาที่มีศักยภาพในการทำลายตับ เช่น ยาลดโคเลสเตอรอล ก็อาจจะเพิ่มความเสี่ยงพิษต่อตับมากขึ้น

ยาบางอย่างมีขอบเขตของขนาดยาในการรักษาจำกัด

หมายความว่าถ้าเปลี่ยนแปลงขนาดยาแมเพียงเล็กน้อยก็อาจจะเกิดผลเสียมาก เช่น ยาด้านการแข็งตัวของเลือด

ถ้าให้น้อยไปเลือดก็จะแข็งตัวง่ายอาจจะเป็นอันตราย เช่น หลอดเลือดหัวใจตัน
ถ้าให้มากไปก็อาจจะมีเลือดออกมากเป็นอันตรายได้เช่นกัน ดังนั้นเมื่อใช้ยาต่อไปนี้ก็ไม่ต้องใช้สมุนไพร
นอกจากได้บอกกล่าวขออนุญาตกับแพทย์เสียก่อน ยาที่มีขอบเขตการใช้จำกัดนี้มีหลายตัวเช่น

* ยาโรคหัวใจ อย่างเช่น digoxin (ดิจอกซิน)

* ยาควบคุมการเต้นผิดปกติของหัวใจ

* ยาด้านการชัก

* ยาภูมิคุ้มกัน เช่น ยาที่คนได้รับการปลูกถ่ายอวัยวะต้องใช้กัน หรือยาด้านโรคมะเร็งด้วยซ้ำ
เป็นต้น

นอกจากนี้คนที่จะต้องได้รับการผ่าตัดต้องบอกศัลยแพทย์และวิสัญญีแพทย์ด้วยว่ากินสมุนไพรอะไรอยู่หรือไม่
สมุนไพรบางตัวจำเป็นต้องงดก่อนผ่าตัด 2-3 สัปดาห์ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าจะมีผล...

1. ด้านการแข็งตัวของเลือด เช่น กระเทียม โสม ชิง เปะก๊วย หรือ feverfew (แก้ปวดแก้ไข)
fenugreek น้ำมันปลา ชาเขียว resveratrol และ saw palmetto มีฤทธิ์ทำให้เลือดไม่แข็งตัว
เวลาผ่าตัดอาจจะทำให้เลือดออกมาก ทำให้หยุดยาก หรือทำให้เกิดแผลบวมเพราะเลือดออกมากับบริเวณผ่าตัด

2. มีผลต่อการหลับ เช่น ยา kava, chamomile, lavender, melatonin และ valerian
อาจมีฤทธิ์เสริมการหลับของยาสลบหรือยาแก้ปวดหลายอย่าง

3. มีผลต่อการควบคุมความดันเลือด ได้แก่ cat's claw, coenzyme Q10, L-arginine และ licorice

สมุนไพรบางตัวเช่น bitter orange, ephedra (มาฮวง) โสม สารสกัดชาเขียว
อาจจะทำให้ความดันเลือดสูงขึ้น หรือทำให้การเต้นของหัวใจผิดปกติ
สารพวกนี้อาจจะอยู่ในสูตรยาลดน้ำหนักที่บางสำนักรักษาโรคอ้วนหรือหมอมะอืดเป็นความลับ

การใช้สมุนไพรให้ปลอดภัยนั้น
จำเป็นต้องแจ้งแก่แพทย์ที่รักษาโรคของเราด้วยว่ากินสมุนไพรตัวใดเพื่อจะได้หลีกเลี่ยงปฏิกิริยาระหว่างยาดังกล่าว
และควรเพิ่มความระมัดระวังดังนี้

ควรปฏิบัติตามคำอธิบายในฉลากข้างซอง (ในกรณีที่ซื้อจากบริษัทที่มีมาตรฐานสูง)
ไม่ควรใช้มากกว่าที่เขาแนะนำ และถ้าอายุมาก (เช่น 65 ปี) ควรปรึกษาแพทย์ว่าขนาดยาที่ใช้นั้นเหมาะสมหรือไม่
เพราะร่างกายผู้สูงอายุอาจจะจัดการกับยาได้น้อยลง

ผลผลิตบรรจุขวดที่วางขายมีคุณภาพแตกต่างกันแล้วแต่ว่าผลิตโดยใคร น่าเชื่อถือแค่ไหน
ในประเทศพัฒนาเช่น สหรัฐฯ เยอรมัน มีการควบคุมจากรัฐบาลเข้มงวด ผลผลิตจึงมีมาตรฐานในแง่ความสะอาด
บริสุทธิ์ ขนาดการใช้
แต่ในประเทศกำลังพัฒนาการควบคุมคุณภาพมาตรฐานของผลผลิตและการผลิตเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณา
ผู้ผลิตบางรายอาจควบคุมมาตรฐานได้ไม่ดีมีสารพิษเจือปน หรือมียาอย่างอื่นผสมปนเปเข้ามาอยู่ในสมุนไพร
นอกจากนี้ฉลากข้างขวดที่อธิบายส่วนผสมและการใช้ ในประเทศกำลังพัฒนายังไม่เข้มงวดในเรื่องนี้
ฉลากข้างขวดอาจจะเป็นแค่โฆษณา บอกแต่สรรพคุณ ไม่กล่าวถึงสรรพโทษ อย่างเช่น ผลผลิตสมุนไพรจากเม็กซิโก
อินเดีย จีน หรือแม้แต่ไทยแลนด์ก็เถอะ ผู้บริโภคพึงระวัง

ข้อเสียของยาสมุนไพรอีกอย่างคืออาจจะมีตัวยา(สารเคมี)หลายตัวปนเปกัน
ซึ่งผู้บริโภครวมทั้งแพทย์หรือเภสัชกรเองไม่มีทางรู้ได้ เนื่องจากการผลิตไม่มีมาตรฐาน หาเอกสารอ้างอิงไม่ได้
แม้แต่ Google ยิงง ถ้าท่านจะใช้ก็พึงระลึกไว้เป็นคติเตือนใจเสมอว่าคำว่า “สมุนไพร” ไม่ได้หมายความว่า
“ปลอดภัย” เสมอไป

(สมุนไพรบางตัวเป็นสมุนไพรต่างประเทศไม่มีชื่อไทย)

ชื่อที่ให้ไว้ในที่นี้ก็เพื่อท่านจะได้มีความรู้พื้นฐานเอาไปอ่านฉลากหรือค้นคว้าหาความจริงต่อไป)

ที่มา : HealthToday